

Loviisan kaupungin ja
Lapinjärven kunnan
hyvinvointikatsaus 2017

Sisällys

Johdanto.....	2
1. Talous ja elinvoima	5
1.1. Väestö.....	5
1.2. 0–17-vuotiaat	5
1.3. Demografinen huoltosuhde	6
1.4. Lapsiperheet.....	6
1.5. Kuntien yleinen pienituloisuusaste	6
1.6. Työlliset	7
1.7. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat.....	7
2. Väestöryhmien vuosittaiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kuvaukset.....	9
3. Suunnitelma vuodelle 2018.....	10

Johdanto

Terveydenhuoltolain 12. §:n mukaan kunnan on raportoitava valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutuneista toimenpiteistä ja valmistettava vähintään kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointikertomus.

Loviisan kaupungin ja Lapinjärven kunnan yhteiset laajat hyvinvointikertomukset on hyväksytty kuntien valtuustoissa vuosina 2014 ja 2017 (hyvinvointikertomus vuodelta 2013 ja hyvinvointikertomus vuosilta 2014–2016). Vuosien 2014–2016 laajassa kertomuksessa arvioitiin ikäryhmittäin terveyden ja hyvinvoinnin toteutumista kunnissa niiden suunnitelmien pohjalta, jotka oli kirjattu vuoden 2013 kertomuksesta nousseiden kehitystarpeiden pohjalta, ja jotka perustuivat silloisiin kuntastrategioihin.

Vuoden 2016 lopulla sekä Loviisan kaupunki että Lapinjärven kunta julkaisivat uudet kuntastrategiat ja näiden strategioiden mukaan valmistui myös kuntien [hyvinvointisuunnitelma vuosille 2017–2020](#).

Lakiin perustuen julkaistiin myös erikseen lasten ja nuorten hyvinvointikertomus sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma yhdessä yleisen, kaikkia ikäryhmiä koskevan kertomuksen ja suunnitelman kanssa.

Hyvinvointisuunnitelmasta, katsauksista ja valtuustokauden loputtua annettavasta hyvinvointikertomuksesta vastaa moniammatillinen työryhmä, jossa jäsenenä on edustajia kunnan kaikista hallintokunnista ja kolmannelta sektorista. Työryhmä nimitetään valtuustokaudeksi ja se käyttää tarvittaessa työssään asiantuntijoita. Hyvinvointiryhmän jäsenistä kootut pienryhmät vastaavat myös turvallisuusohjelman ja ehkäisevän mielenterveys- ja päihdeohjelman päivittämisestä sekä suunnittelevat teemavuotia ja asukkaille suunnattuja kyläiltoja yhdessä kyläyhdistysten kanssa.

Hyvinvointikatsaus

Vuosittaisissa hyvinvointikatsauksissa käytetään indikaattoreina kansalliselta tasolta saatavia tilastotietoja kuntien taloudesta ja elinvoimasta, kuntien omia tilastoja ja esimerkiksi TEAvisarin (terveydenedistämisaktiivisuus kunnissa) tuottamia kuntakohtaisia tuloksia.

Tässä hyvinvointikatsauksessa päivitetään hyvinvointikertomuksen kuntia koskevia indikaattoritietoja niiltä osin kuin se kansallisissa tilastotiedoissa on mahdollista (tiedot päivittyvät viiveellä). Laaja hyvinvointikertomus julkaistaan vuonna 2021, jolloin tehdään koko valtuustokauden analyysi valituista indikaattoritiedoista.

Hyvinvointikatsauksessa käytetyt kuntastrategioista johdetut painopisteet

Hyvinvointityöryhmä valitsi hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 painopistealueiksi neljä pääkohtaa, jotka on johdettu Loviisan kaupungin ja Lapinjärven kunnan vuonna 2016 julkaistuista strategioista:

1. Asukkaiden aktiivisuus, yhteisöllisyys ja osallistaminen
2. Asukkaiden terveelliset elintavat
3. Asukkaiden arjen turvallisuus
4. Asukkaiden työllisyyden ja taloudellisen hyvinvoinnin edistäminen

Painopistealueiden toimenpiteet on hyvinvointisuunnitelmassa jaettu koko valtuustokaudelle ja vuosittain raportoidaan niitä toimenpiteitä, joista on saatavissa vuosittaista tilastoa tai toiminnoilla on pyritty

vaikuttamana asukkaiden hyvinvoinnin ylläpitämiseen tai edistämiseen. Tiedon raportoinnissa käytetään muun muassa keskusten laatimia vuosittaisia toimintakertomuksia.

Vertailukunnat

Vertailukunniksi työryhmä valitsi Itä-Uudenmaan kunnista Sipoon ja Porvoon sekä muista kunnista Hangon. Hangon kaupunki on ollut vertailukuntana edellisissäkin hyvinvointikatsauksissa sen Loviisan kaupunkirakenteeseen verrattavuuden vuoksi. Indikaattorien tarkastelussa ilmiöitä tarkastellaan myös koko maan tilanteeseen verrattuna.

Teaviisari

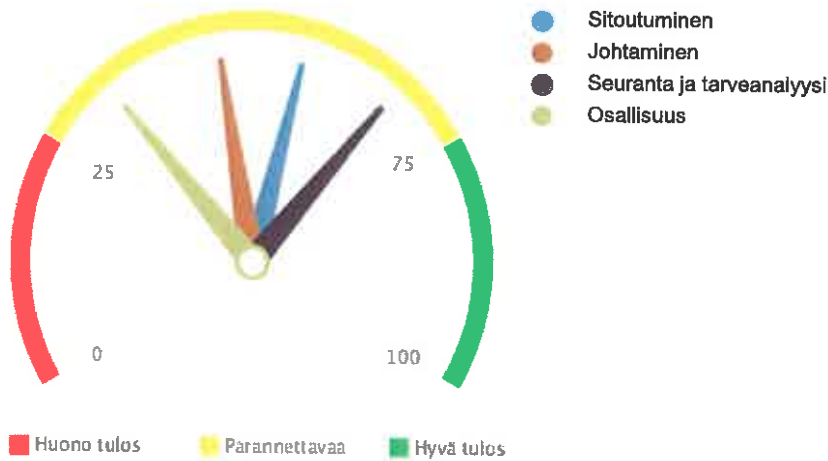
TEAviisari-tulosten tarkastelu tarjoaa hyvää tietoa kuntien eri sektoreiden terveydenedistämistäktiivisuudesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) mittaa kuntien terveydenedistämistäktiivisuutta vuosittaisilla kyselyillä, jotka vuosittain kohdistetaan kuntien eri hallinnonaloille. Vuonna 2017 kysely kohdistettiin palkatulle kuntajohdolle. Vuonna 2018 on vuorossa kysely perusopetuksen terveydenedistämistäktiivisuudesta. Muita kokonaisuuksia kyselyssä ovat lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, liikunta, perusterveydenhuolto ja ikääntyneiden palvelut.

	Loviisa	Lapinjärvi	Hanko	Koko maa
Kuntajohto (yleisarvosana)	55	50	67	79
Sitoutuminen	53	56	78	78
Johtaminen	67	46	75	75
Seuranta ja tarveanalyysi	67	67	85	85
Osallisuus	33	33	79	79

Taulukko 1. Kuntajohdon terveyden edistämisen tulokset vuonna 2017

Taulukon numerot on kuvattu myös oheisissa viisarikuvioissa, josta kuntajohdon terveydenedistämiskokonaisuudet näkyvät selkeästi. Taulukkoon saadut tulokset koostuvat monista eri osiosta, joissa jokaiseen osioon sisältyy 10–12 kysymystä kuntien eri toiminnoista. Kokonaisuudessaan vuosittaisessa kyselyssä on noin 140 erilliskysymystä vastattavana. Tarkempia kuntakohtaisia kokonaisuuksia voi tarkastella [Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivustolta](#).

Kuntajohto : Lapinjärvi 2017

Kuntajohto : Loviisa 2017

Taulukko 2: TEAvisari – Kuntajohto. Loviisan kaupungin kuvassa ”Johtaminen” ja ”Seuranta ja tarveanalyysi” saivat saman arvon 67, joten ”Johtaminen” peittyy saman ”Seuranta ja tarveanalyysi”-viisarin alle.

Kehittämiskohteet

Kehittämiskohteina kunnilla yleisesti on muun muassa ennakoarvioiden (esimerkiksi IVA = ihmisiin vaikuttavien päätösten ennakoarviointi) käyttöönotto, asukkaiden osallisuuden lisääminen (esimerkiksi osallisuuden kirjallinen toimintamalli = osallisuusohjelma). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja vastuutahot ovat järjestetty kuntien sisällä hyvin. Sote-uudistuksen myötä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on edelleen kunnan toimintaa, mutta maakunnassa tehtävät alueelliset hyvinvoinnin linjaukset vaikuttavat jatkossa vahvasti myös kuntien toimintaan. (Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteenveto kehittämiskohteista)

1. Talous ja elinvoima

Hyvinvointikatsauksessa kuvataan työryhmän valitsemia, terveyden ja hyvinvoinnin kannalta oleellisia kunnista yleiskuvaa antavia indikaattoritietoja.

1.1. Väestö

	2016	2017
Koko maa	5 503 297	5 516 224
Hanko	8 663	8 522
Lapinjärvi	2 739	2 706
Loviisa	15 208	15 098
Porvoo	50 144	50 172
Sipoo	19 922	20 310

Taulukko 3. Kuntien väestömäärät (ennakkotieto) 31.12.2017 (Tilastokeskus)

Loviisan kaupungissa oli väestöä 15 208 henkilöä 31.12.2016 ja 15 311 henkilöä 31.12.2015, vähennystä 103 henkilöä. Lapinjärven kunnan vastaavat luvut olivat 2 779 henkilöä 31.12.2016 ja 2 739 henkilöä 31.12.2015, vähennystä 40 henkilöä. Vertailukunnista eniten väestönkasvua oli Porvoossa ja Sipoossa. Myös Hanko menetti asukasluvuaan (9 201 -> 8 663 asukasta).

Väestön yli 65-vuotiaiden määrä Suomessa on viime vuosina ollut noin 20 % väestöstä. Vertailukunnista yli 65-vuotiaiden osuus oli suurin Hangossa (29 %). Loviisassa yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä oli 26,5 % vuonna 2016 ja Lapinjärvellä 27,9 %. Loviisan väestöstä 50,1 % on 25–65-vuotiaita ja lapinjärveläisistä 49,8 %. (Lähde: Sotkanet)

1.2. 0–17-vuotiaat

	2015	2016
Koko maa	19,6	19,5
Hanko	16,8	16,5
Lapinjärvi	18,0	17,8
Loviisa	17,9	17,7
Porvoo	21,3	21,2
Sipoo	24,1	23,9

Taulukko 4. 0–17-vuotiaat, % koko väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Väestösuhteutus on tehty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa käyttäen Tilastokeskuksen väestötilaston tietoja. Loviisassa ja Lapinjärvellä ikäluokan osuus sijoittuu hieman valtakunnan keskitason alapuolelle.

1.3. Demografinen huoltosuhte

Demografinen (tai väestöllinen) huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15–64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

	2015	2016
Koko maa	58,2	59,1
Hanko	72,3	74,5
Lapinjärvi	72,2	73,1
Loviisa	68,6	69,5
Porvoo	58,3	59,2
Sipoo	58	57,8

Taulukko 5. Vertailukuntien demografinen huoltosuhte (Lähde: Sotkanet)

Tilasto osoittaa, että koko maassa huoltosuhte nousee tulevaisuudessa väestön ikääntymisen myötä syntyvyyden ollessa jatkuvassa laskussa. Kuntakohtaisissa luvuissa huoltosuhte on vertailukunnista korkein Hangossa ja Lapinjärvellä.

1.4. Lapsiperheet

	2015	2016
Koko maa	38,7	38,6
Hanko	33,6	33,6
Lapinjärvi	33,9	34,8
Loviisa	34,5	34,7
Porvoo	41,0	40,7
Sipoo	45,2	44,7

Taulukko 6. Lapsiperheet, % kaikista perheistä (Lähde: Sotkanet)

Indikaattori ilmaisee lapsiperheiden osuuden prosentteina kaikista perheistä. Lapsiperheiksi luokitellaan perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot ilman lapsia.

Vertailukunnista Porvoo ja Sipoo yltyvät valtakunnallisen tason yläpuolelle.

1.5. Kuntien yleinen pienituloisuusaste

Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä. Tilasto kuvaa, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Kyse on mittarista, joka kuvaa väestön asemaa suhteellisella tulojakaumalla.

	2015	2016
Koko maa	12,7	12,7
Hanko	10,8	10,3
Lapinjärvi	12,8	13,3
Loviisa	12,2	12,6
Porvoo	8,6	8,6
Sipoo	5,8	6,0

Taulukko 7. Kuntien yleinen pienituloisuusaste, Sotkanet

Loviisa ja Lapinjärvi sijoittuvat yleisessä pienituloisuusasteessa valtakunnan keskitasolle.

1.6. Työlliset

Indikaattori ilmaisee työllisten osuuden prosentteina väestöstä. Työllisiksi luetaan 15–74-vuotiaat henkilöt, jotka laskentaviikolla 25.–31.12. tekivät yhtenäkin päivänä ansiotyötä tai olivat tilapäisesti työstä poissa.

	2015	2016
Koko maa	41,1	41,4
Hanko	37,9	37,2
Lapinjärvi	38,7	40,0
Loviisa	38,7	39,5
Porvoo	44,1	44,4
Sipoo	47,3	47,5

Taulukko 8. Työlliset, % väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Tässä tarkastelussa Loviisa ja Lapinjärvi jäävät valtakunnan keskitason alapuolelle. (Vuoden 2017 lukuja on lyhyesti selvitetty matriisien osiossa 4)

1.7. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat

	2015	2016
Koko maa	3,6	3,6
Hanko	4,5	5,0
Lapinjärvi *		
Loviisa	4,3	3,8
Porvoo	5,7	5,9
Sipoo	1,2	1,8

Taulukko 9. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiksi lasketaan tässä yhteydessä vuoden aikana vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneet henkilöt.

Indikaattori kertoo kuinka suuri osuus nuorista on pitkäaikaisesti toimeentulotuen piirissä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneet nuoret ovat usein syrjäytymisvaarassa olevia. Heidän elämäntilannettaan pyritään parantamaan erilaisin sosiaalityön menetelmin.

* Lapinjärven luku on niin pieni, ettei sitä ole otettu tilastoon mukaan.

2. Väestöryhmien vuosittaiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kuvaukset

Liitteenä oleviin matriiseihin on kerätty tieto vuodelta 2017 niiden indikaattoreiden osalta, jotka on hyväksytty hyvinvointisuunnitelmaan. Toimintoja on raportoitu suppeasti, koska osakokonaisuudet kirjoitetaan laajaan hyvinvointikertomukseen vuonna 2020. Matriiseissa on käytetty erilaisia värikoodeja seuraavasti:

Toiminto ei ole toteutunut tai sitä ei ole vielä aloitettu vuonna 2017.

Toiminto on suunnitteluasteella tai aloitettu, mutta tuloksia ei vielä ole.

Toiminto on tehty suunnitellusti loppuun vuonna 2017, mutta kehitys jatkuu edelleen.

Monien asioiden kohdalla esiintyy eri värikoodeja riippuen siitä, missä toteutuksen vaiheessa kyseessä oleva toiminto on.

Yhteenvetoa vuoden 2017 hyvinvointikatsauksesta

Hyvinvoinnin työryhmä kokoontui kahdeksan kertaa vuonna 2017. Joka kokouksessaan työryhmä on työstänyt hyvinvointikatsausta niin, että vuosittaiset raportoinnit voidaan tehdä matriisikaavion mukaan siten, että laajan hyvinvointikertomuksen laadinta helpottuu valtuustokauden viimeisenä vuonna. Katsauksen mallinnuksina käytettiin muun muassa Kouvolan, Porvoon ja Tampereen kaupunkien laatimia hyvinvointikatsauksia ja käytettiin apuna Sähköinen hyvinvointikertomus -työkalun indikaattoritietoa. Jos hyvinvointikatsaus olisi kirjoitettu ainoastaan elektroniseen työkalumalliin, olisi sen luottavuus ja grafiikka kuntakohtaisesti ollut huonoa.

Kuntien hyvinvointityö sisältää paljon muitakin kokonaisuuksia kuin mitä matriiseissa on kuvattu. Työryhmän mielestä kuitenkin oleellisemmat tunnusluvut on kuvattu matriiseihin, joskin vertailtavuutta tai vaikuttavuutta toiminnoissa ei vielä paikallisesti ole kirjattu eikä joidenkin toimintojen kohdalla ole saatavillakaan.

Työryhmä on myös tarkastellut kuntien hyvinvointityötä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laatiman hyvinvointityön johtamisen tarkastelun näkökulmasta ja todennut, että kuntiemme hyvinvointityö rakentuu suurelta osalta suositusten mukaisesti. Maakuntaudistus etenee koko ajan ja tulevaisuudessa alueellinen terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyö tuo oman lisänsä myös kuntatasolle.

3. Suunnitelma vuodelle 2018

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja sen johtaminen kuuluu oleellisena osana myös kuntien talous- ja toimintasuunnitelmiin. Kuntien vuoden 2018 toimintasuunnitelmissa korostetaan tärkeinä osa-alueina

- asukkaiden osallistamista
- 3. sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä
- digitaalisten palveluiden kehittämistä
- terveysteknologian hyödyntämistä muun muassa kotihoidossa.

Meneillään oleva sote- ja maakuntauudistus etenee kaikissa osioissaan. Kuntiemme alueilla kokeillaan muun muassa tänä vuonna valinnanvapautta hammashoitopalveluissa ja osallistutaan moniin valtakunnallisiin hankkeisiin, jotka tähtäävät sekä maakunnallisten palveluiden yhdenvertaisuuteen että paikallisen palvelurakenteen hyviin käytänteisiin, niiden säilyttämisen tai kehittämiseen koko alueen kattavaksi toiminnoksi (esimerkiksi terveysteknologian VIPA-toimintamalli).

Hyvinvoinnin edistämistä tukevia ohjelmia ja suunnitelmia

- Loviisan kaupungin strategia 2016
- Lapinjärven kunnan strategia 2016
- Loviisan kaupungin talousarvio
- Lapinjärven kunnan talousarvio

- Ikäpoliittinen ohjelma 2013–2020
- Loviisan asuntopoliittinen ohjelma 2030
- Loviisan ja Lapinjärven elinkeino-ohjelma

- Loviisan kaupungin ja Lapinjärven kunnan kotouttamissuunnitelma 2017–
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2020
- Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelma 2015
- Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma Loviisan kaupungin ja Lapinjärven kunnan yhteistoiminta-alueella 2013

- Itäisen Uudenmaan turvallisuussuunnitelma
- Loviisan liikenneturvallisuussuunnitelma

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohjaus- ja työryhmät kaudella 2017–2020:

Ohjausryhmä (Loviisan kaupunginhallituksen päätös 18.9.2018 § 81)

Perusturvajohtaja (15.2.2018 Carita Schröder), ohjausryhmän puheenjohtaja

Thomas Grönholm, sivistysjohtaja

Ulf Blomberg, tekninen johtaja

Sten Frondén, kehittämisjohtaja

Heidi Räihä, Lapinjärven kunnan hyvinvointijohtaja

Luottamushenkilöiden edustajat: Arja Isotalo, Lotte-Marie Uutinen (Loviisa), Minna Alatalo (Lapinjärvi)

Poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä

Thomas Grönholm, sivistysjohtaja, työryhmän puheenjohtaja

Päivi Heikkilä, hyvinvointikoordinaattori, työryhmän sihteeri

Jaana Iivonen, lasten ja nuorten palvelupäällikkö

Lisbeth Forsblom, senioritoiminnan palvelupäällikkö

Pamela Stenberg, sosiaalityöstä vastaava (5.3.2018 saakka)

(Pia Nyström, varhaiskasvatuspäällikkö,) 1.1.2018 sijainen Sofia Hoff

Leif Eriksson, vapaa-aikatoimen päällikkö

Kirsi Buddas, kroonisten sairauksien vastaava hoitaja

Camilla Stenvall, konsernihallinto ja yleinen hallinto

Petri Hirvonen, työllisyyskoordinaattori

Annika Kuusimurto, ruokapalvelupäällikkö

Timo Tenhunen, koulutuspäällikkö

Maud Östman, ympäristösuojelutarkastaja

Ulf Blomberg, tekninen johtaja

Camilla Stjernvall, Loviisan järjestöt ry.

Kari Martikainen, Lapinjärven suomalainen seurakunta

Tiia Gustavsson, Lapinjärven seniorityön päällikkö

Pia Aaltonen, Lapinjärven sivistystoimen johtaja